

ARKIV

SIVILPROSESS

Oppgave nr 1

Ved kgl. res. av 10. april 1981 ble Vestfjelllet Nasjonalpark opprettet i medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63 § 3, jfr. §§ 4 og 21-23. Samtidig ble det gitt verneregler for nasjonalparken som tok sikte på å verne landskapet mot utbygging, herunder vegbygging samt inngrep av alle slag. Den kompetansen Kongen etter § 22 har til regulering av ferdsel og etter § 23 til å gjøre unntak fra vernereglene, ble samtidig delegert til Miljøverndepartementet. I vernereglene ble det også bestemt at departementet eller den departementet givt fullmakt, kan dispensere fra reglene.

Vernereglene la forvaltningen av parken under Miljøverndepartementet og Direktoratet for statens skoger. I 1982 delegerte Miljøverndepartementet ansvaret for skjøtselstiltak til Direktoratet for statens skoger. Direktoratet fikk dessuten dispensasjonsmyndighet fra vernereglene.

Gjennom nasjonalparken hadde det i flere tiår eksistert en slepe (ilte opparbeid ferdselsveg) som hadde blitt brukt til kjøring med traktor i forbindelse med villreinjakt og garnfiske. I 1986 tok Lillevik kommune et initiativ overfor Direktoratet for statens skoger for å få tillatelse til å utbedre slepa. Forslaget var å lette fremkommeligheten. Av praktiske grunner ville kommunen stå som ansvarlig for arbeidet.

Samme høst gav Direktoratet for statens skoger dispensasjon fra vernereglene for parken, men i vedtaket het det bl.a.: "... slik at inngrepet blir avgrenset til bare det helt nødvendige, og at slepa fremdeles bare skal kunne trafikkøres av traktor." Videre ble det gitt helt konkrete retningslinjer for arbeidet, bl.a. om dumping av overflødig stein og masse. Avslutningsvis

het det i dispensasjonen: "Utbedringsarbeidet skal godkjennes av Direktoratet for statens skoger. Kommunen er ansvarlig for at eventuelle pålegg om ytterligere opprydding blir fulgt opp/utført."

Arbeidet ble avsluttet i 1987. Begge statsorgan mente - etter å ha vært på befaring - at utbedringen av slepa var i samsvar med de gitte forutsetninger. Dette til tross for at det ble gitt visse retningslinjer allerede under arbeidets utførelse i 1986. Staten mente at standarden på slepa var for god på visse strekninger - den grenset til vegstandard. I 1988 og 1989 ble det gjort forsøk med tilslåing av grøftekanten etc., men forsøket slo feil.

På våraparten 1990 gav Direktoratet for statens skoger pålegg til Lillevik kommune om utbedringstiltak på slepa. Disse tiltakene ble akseptert av kommunen.

I mai 1990 gikk Likevel Norges Naturvernforbund og Norges Jeger- og fiskeforbund til søksmål mot Lillevik kommune og staten v/Miljøverndepartementet.

I stevningen til Lillevik herredsrett var det nedlagt slik påstand:

"I Lillevik kommune pålegges etter rettens skjønn å foreta tiltak ut over de pålegg som allerede er gitt av Direktoratet for statens skoger for å rette opp de skader som er påført Vestfjelllet Nasjonalpark ved de anleggsarbeider som er gjennomført på slepa på strekningen Stulen - Leiros, og som går ut over det som det er gitt tillatelse til.

II Subsidiært:

II.1 Staten v/Miljøverndepartementet dømmes til å pålegge Lillevik kommune å iverksette tiltak til utbedring av skader som nevnt under påstandens I, ut over de tiltak som er pålagt kommunen av Direktoratet for statens skoger.

II.2 Lillevik kommune pålegges å foreta de tiltak som måtte bli pålagt av Miljøverndepartementet i henhold til pkt. II.1."

I tilsvaret anførte staten at saken måtte avvises da ingen av saksøkerne hadde søksmålskompetanse. Uavhengig av søksmålskompetanse måtte samtlige punkter i påstanden avvises. Domstolen kunne under ingen omstendighet avsi dom i samsvar med de nedlagte påstander.

I et senere prosesskrift inntegnik Norges jeger- og fiskerforbund avtalenings- påstanden. Det ble vist til foreningens forordningsparagraf som har følgende ordlyd:

"Norges Jeger- og fiskerforbunds forordning er å skape et forsettelse for menneskets ansvar for den levende natur og herunder legge forholdene best mulig til rette for ansvarshavende jakt, fiske og friluftsliv innenfor en miljømessig forsvarlig naturforvaltning.

For å nå denne målsætningen vil NJFF:

2. Arbeide for å verne naturens produktionsgrunnlag for villt og fisk.
3. Arbeide for økt produksjon av fisk og villt.
4. Arbeide for forsvarlig høsting av produktionsoverbuddet i våre villt- og fiskesamråder.
5. Arbeide for økt interesse og forståelse for friluftsliv med jakt og fiske som sentrale aktiviteter.

...

Droft og ta stilling til disse anførselsene.

.....

I tilsvarende gjorde selv staten som kommunen videre gjeldende at saksbehandleren i Lillevik var inhabil til å behandle saken. Begrunnelsen var at han i flere år hadde vært medlem av Vestlandske Naturvernforbund som er en avdeling av Norges Naturvernforbund. Det ble krevd at saksbehandleren omgående tok stilling til habilitetsspørsmålet.

Under henvisning til domstolloven § 117 erklærte derfor saksbehandleren i brev til prosessfullmektigene at han ville vente til under hovedforhandlingen med å avgjøre habilitetsspørsmålet. Etter dette langvar staten v/Miljøverndepartementet samt Lillevik kommune kjennet til Lillevik herredrett. Saksbehandleren anførte imidlertid at kjennet ikke avløste. Subsidiært ble det anført at saksbehandleren ikke var inhabil.

Droft og ta stilling til disse spørsmålene.

UNIVERSITETET I TROMSØ DET JURIDISKE FAKULTET

CAND.JUR. EKSAMEN – NY MODEL

4. avdeling høsten 1999 – UTSATT PRØVE

Praktisk oppgave, fredag 3. desember kl 09.00 – 18.00

1

Lars Holm bodde i en enebolig på en eiendomm i Lillevik kommune. Etter reguleringsplanen kunne det område han bodde i, bare bygges med boliger med maksimalt menneskehøyde på 6,5 meter og maksimalt gesimshøyde på 4,5 meter. Holm hadde stor familie og hadde behov for større plass. Han ønsket derfor å bygge på bolighuset en etasje. Ved den ønskede påbygging ville boligen få en menneskehøyde på 7,7 meter og en gesimshøyde på 5,1 meter, og han måtte derfor søke Lillevik kommune om dispensasjon fra reguleringsplanen, jf. plan- og bygningsloven § 7.

To av Holms naboer protesterte mot at Holm skulle få dispensasjon fra reguleringsplanen. De begrunnet protestene med at påbygget ville kaste skygge inn på deres eiendommer.

Ved vedtak 28. mai 1999 avsto kommunens faste utvalg for plansaker dispensasjonssøknaden. Avslaget ble begrunnet med at Holms behov for større bolig ikke kunne anses som særlig grunn i forhold til plan- og bygningsloven § 7. Det ble også vist til protestene fra naboene. Planutvalget la i vedtaket til grunn at i tilfeller hvor det foreligger protester fra naboer, skal det sterke grunnene til for å gi dispensasjon fra reguleringsplan.

Ved skrivning 15. september 1999 gikk Holm til søksmål mot Lillevik kommune v/det faste utvalg for plansaker med påstand om at han hadde krav på dispensasjon fra

reguleringsplanen. Som bilag til stævningen la han frem en uttalelse fra ingeniør Peder Aa. Aa hadde innhentet opplysninger fra Det norske meteorologiske institutt om solvinkelen på ulike tidspunkter. På grunnlag av en vurdering av disse opplysningene var Aa kommet til at det planlagte påbygget ikke på noe tidspunkt ville kaste skygge inn på naboenes eiendommer. Opplysningene fra Det norske meteorologiske institutt ble fremlagt som vedlegg til Aa's uttalelse.

Lillevik herredrett forkynnte stævningen for ordføringen og satte tilsvarensfristen til 10. oktober 1999. I pålegget om tilsvær ble det opplyst at dersom tilsvær ikke ble avgitt innen fristen, kunne uteblivelsesdom bli avsagt.

Det kom ikke tilsvær fra kommunen innen tilsværfristen, og retten henvendte seg da til Holm med forespørsel om han begjerte uteblivelsesdom. I prosesskrift som ble postlagt 14. oktober 1999, begjerte Holm uteblivelsesdom. Samme dag som prosesskriftet ble avendt, postla kommunen tilsvær. Kommunens tilsvær kom inn til retten 15. oktober 1999, mens Holms prosesskrift ikke kom inn før 16. oktober 1999.

Kommunen nedla i tilsværet prinsipielt påstand om at saken måtte avvise. Subsidiært ble det nedlagt påstand om at kommunen måtte friinnset.

Som grunnlag for påstanden om avvising anførte kommunen for det første at søksmålet måtte rettes mot kommunen v/ordføringen, og ikke mot kommunen v/det faste utvalg for plansaker. For det andre ble det anført at Holm ikke kunne sakseke kommunen uten først å ha påklaget vedtaket til fylkesmannen. For det tredje ble det anført at spørsmålet om det skal gis dispensasjon fra reguleringsplanen, eller plan- og bygningeloven § 7 første ledd annet punktum hører under det faste utvalg for plansaker, og at høven ml forutsette slik at

planutvalget avgjorde dette med endelig vitkning. Etter kommunens oppfaining kunne planutvalgets vedtak eller dette ikke overprøves av domstolene.

For det tilfelle at saken ikke ble avvist, krevde kommunen at uttalelsen fra ingeniør Aa med vedlegg ikke kunne fremlegges som bevis, men måtte tas ut av saken.

Som grunnlag for friinnsetspåstanden anførte kommunen at det vedtak planutvalget hadde fattet, bygde på et forvurrtig skjønn. Om det skulle vise seg at naboprotokollene bygde på et unktig faktum, kan ikke det rannne kommunens vedtak. Under enhver omstendighet kunne retten etter kommunens oppfaining ikke avsi dom i samsvar med den påstand Holm hadde nedlagt.

Holm fastholdt den påstand han hadde lagt ned i stævningen og krevde uteblivelsesdom. Etter Holms oppfaining var det ikke noe grunnlag for å krevde saken avvist. De

opplysninger som var gitt i uttalelsen fra ingeniør Aa, måtte etter Holms syn anses som vitetillige, og det var da heller ikke noe grunnlag for å krevde at de skulle tas ut av saken. I alle fall måtte opplysningene fra Det norske meteorologiske institutt kunne fremlegges. Når det gjaldt realitetene, anførte Holm at den vurdering som skal foretas etter plan- og bygningeloven § 7, fullt ut kan overprøves av domstolene. Ved vurderingen måtte hans behov for utbygging selvsagt tillegges vekt. Under enhver omstendighet måtte planutvalgets vedtak kjennes ugyldig.

Fra kommunens side ble det gjort gjeldende at det under ingen omstendigheter kunne avvise uteblivelsesdom mot en kommune. Selv om det skulle være adgang til dette, var vilkårene for uteblivelsesdom i dette tilfellet ikke oppfylt.

På grunn av ordblindhet og nedsatt hørsel hadde Peder As tidlig store problemer på skolen. På skolen antok man at Peder As ikke kunne make verten å lese eller skrive. To år senere ble Peder As overført til spesialskole hvor det ble konstateret at gutten hadde mistet to år av sin skolegang. Peders foreldre fant å ville fremme erstatningskrav på Peders vegne mot kommunen. De kontaktet advokat Holm som tok saken. På oppfordring fra Holm utferdiget psykolog Hansen en sakkyndig erklæring. I brev til kommunen ble det derefter fremmet krav om erstatning for ansett økonomisk tap ved to års forsinkelse i skoleutvikling. I brevet var blant annet vedlagt erklæringen fra psykolog Hansen. Kommunen innrømmet at det var kjørt feil. Kommunens rådmann Nils Tastad, som for øvrig var jurist, innledet skriftlige forhandlinger med advokat Holm med sikte på å få i stand en minnelig ordning, men man kom ikke til enighet.

Advokat Holm tok ut stevning dateret den 8.11.1987 for Lilledal herredrett. Som bevis og vedlegg til stevningen fulgte korrespondansen mellom advokat Holm og kommunen, herunder også erklæringen fra psykolog Hansen. Lilledal ble vedlagt en juridisk betenkning utarbeidet av professor Olsson vedrørende det offendliges erstatningsansvar for manglende skolegang i tilfeller som det foreliggende.

I tilsvaret fra kommunen, signert av rådmann Tastad, brevde kommunen saken avvist da den ikke var forlikradsbehandlet. Kommunen brevde videre at følgende dokumenter skulle tas ut av saken a) korrespondansen mellom partene om erstatningskravet, b) erklæringen fra psykolog Hansen og c) betenkningen fra professor Olsson, idet det ble hevdet at alle de nevnte dokumentene måtte anses avgitt i anledning av saken.

Dreft og ta stilling til de spørsmål sorkrakeren ved Lilledal herredrett står overfor.

Dolly mente at Petter i september 1986 hadde påført henne store lidelser p.g.a. uaktsom behandling av etende syster. I april 1987 sterbet hun derfor Petter for Bergen byrett med påstand om erstatning kr. 63.000,-. Dolly begjærte påstand om med tap arbeidsløshetserte med kr. 10.000,-, mederstatning kr. 50.000,- og erstatning for tort og sive kr. 3.000,. Som begjærte for kravet om tap arbeidsløshetserte ble auferet syddom i perioden 1.10. til 31.12.1986. Det ble vedlagt stevningen en erklæring fra Dollys arbeidsgiver dateret 3.mars 1987 hvor denne bekræftet hvor lenge Dolly hadde arbeidet hos ham og hvilken månedslønn han hadde pr. september 1986.

Pettens advokat gjorde gjeldende at arbeidsgiverens erklæring ikke kunne godtas som bevis og at erklæringen skulle tas ut av saken.

Under sakforberedelsen frafalt Dollys advokat av ukjent grunn påstanden om erstatning for tap arbeidsløshetserte. Samtidig gjorde advokaten gjeldende at kasserte på sin side ikke hadde noen rett til å forlange dom for rettskravet, fordi påstanden om mederstatning og erstatning for tort og sive ble opprettholdt. Det var da bare tale om en kasserte påstand fra hans side.

VI forutsetter nå at Dolly ombestemte seg og at hennes advokat derfor under hovedforhandlingen medla den påstand som opprinnelig var medlagt i stevningen. Byretten tok stilling til alle kravene i en dom som ble rettskraftig i september 1987. Dolly fikk her ikke medhold i erstatning for tap arbeidsløshetserte. Derimot kom byretten til at Dolly hadde krav på minst kr. 60.000,. i mederstatning og dessuten kr. 3.000,. i erstatning for tort og sive. Dolly ble derfor tilkjent det totale påstandsbeløpet på kr. 63.000,-.

I oktober 1988 sterbet Dolly enal en gang Petter for Bergen byrett med krav om erstatning for tap arbeidsløshetserte for perioden 1.2.1988 til 31.03.1988. Som begjærte for dette krav påberopter han seg den samme uaktsomme oppførselen fra Pettens side som han tidligere påberopte seg.

I flere år hadde Tastad kjørt fram til sin hytte i Lillelidal over damet til Ola Østgård. Tastad mente han hadde blivest, og han fortsatte å bruke veggen til tross for at Østgård protesterte mot bruken. For å sette en stopper for den ulovlige bruken satte Østgård opp en grind som ble låst på forvarslig vis.

Tvisten kom opp for Lillelidal herredrett. Under hovedforhandlingen dokumenterte Tastad flere gamle skylddelingsforretninger, og han gjorde gjeldende at den veggen som her ble beskrevet gjaldt hans eiendom og den måtte idag gå rett til bruk av bil. Østgård bestrid at Tastad hadde veggen over umet hans i det hele. Han innrømmet at Tastads familie hadde brukt veggen i to generasjoner, men det foreld ikke noe juridisk grunnlag for bruken, idet det kun dreiet seg om såkalt ulit bruk.

Etter at saken var tatt opp til domns kom saksadvokaten til at Tastad ikke hadde rett til blivest, men at han derimot måtte ha rett til gangsti da alle vilkårene for bevid for en slik veggen foreld.

Han avsa dom med følgende domsbetaling:

1. Etter av gnr. 7 bnr. 36 i Lillelidal kommune, Nils Tastad, har gangstirett over Gnr. 7 bnr. 20.
2. Etter av gnr. 7 bnr. 20, Ola Østgård, har plikt til å holde grinda oppatt på bunns vestre side ulst.
3. Hver av partene bærer sine saksomkostninger.

Hvilke kommentarer har du til domsbetalingen og saksadvokaten håndtering av saken?

Oppgave nr 6

Kare sterner Ulvbot for Nordland herredrett med påstand om å få betalt tilbake et gammelt pengelån. Ulvbot henviser imidlertid herimot at lånet er tilbakebetalt og at fordringen i alle fall er foreldet. Kvitteringen klarer han dog ikke å finne. Ved hovedforhandlingen påberoper han seg derfor ikke betalingsmangel, men nøyer seg med å påberope foreldelse.

Herredretten gir Kare medhold. Ulvbot anker og går i ankerrettslegen i den gjeldende foreldelsesmangel. Like før hovedforhandlingen finner han imidlertid den gamle kvitteringen. Under hovedforhandlingen påberoper han seg derfor også betalingsmangel og han fører kvitteringen som bevis. Til dette anfører Kare at det nå er for sent å komme med en slik anførsel og et slikt bevis i lagmannsretten.

Peder As var formann i aksjonskomiteen "Hjelp Bangalla". Aksjonskomiteen var blitt dannet etter Peders initiativ, og han hadde fått med seg tre av sine venner i komiteen. Bakgrunnen var at det hadde vært et jordkjøp i Bangalla, og de fire ble en annen de var sammen enige om å samle inn penger til hjelpearbeidene. For å få informasjon om behovene for hjelpeuttak, ble de fire enige om at det skulle gå ut en liten stemmestiftelse. Den skulle komme ut tre ganger i uken.

Peder As sendte den 3. januar 1978 en søknad om støtte til

Utenlandsdepartementet. Departementet svarte den 7. januar 1978 at departementet kunne medvirke til at komiteen avis ble sendt til andre statsinstitusjoner gjennom departementets distribusjonsapparat sålenge innsamlingsaksjonen pågikk.

Avisen ble distribuert uten noen problemer en måned tid. Den 8. februar 1978 mottok imidlertid Peder et brev fra departementet, undertegnet av byråsjef Pettersen og parafert av konsulent Hansen. I brevet het det at departementet nå ikke lenger kunne distribuere avisen. Etter departementets mening hadde innholdet i flere artikler i avisen ettervert fått en politisk tendens som sto i strid med den offisielle norske utenrikspolitikken. Departementet fant det derfor lite passende å fortsette med distribusjonen.

Peder ble meget forfermet over svaret, og han ville gjerne ha saken fram i offentligheten. Han skrev om saken i en hovedstadsavis den 14. februar 1978, og i avisartikkelen konkluderte han med at han nå skulle prøve saken for domstolene, for på den måten å avsløre myndighetenes "humble holdninger til fattige folk i den tredje verden".

Aksjonskomiteen v/Peder As reiste den 2. mars 1978 sak mot Staten ved Utenlandsdepartementet. Han brevet bekluringen om å slutte distribusjonen av avisen kjent ugyldig. Han påsto videre at departementet hadde plikt til å fortsette å distribuere avisen, for så vidt som innsamlingsaksjonen på langt nær var avsluttet.

Staten påsto for det første at saken skulle avslås. Den hevdet at aksjonskomiteen ikke hadde partusene. Under enhver omstendighet samlet komiteen rettlig interesse i søknadet, fordi dette var en politisk aksjon.

I august 1986 ble gårdbruker Peder Ås innlagt på Lillevik sykehus for å fjerne en lymfeknute fra halsen. Dette skjedde så under lokalbedøvelse ved sykehusets poliklinikk. Inngrepet – som ble utført av overlege Hansen – førte til at en nerve ble skadet, slik at Ås fikk lammeleie i den ene armen og skulderen.

Ås ønsket etter utskrivningen å få klarhet i om han for fremtiden ville bli invalidisert, da han i så fall ville omskolere seg. Han skrev derfor til professor Nielsen ved Rikshospitalet. I brev av 10. desember 1986 konkluderte professoren med at Peder nok ikke ville kunne gjøre regning med å fortsette som gårdbruker. Dessuten mente professoren at operasjonen burde ha vært utført under full narkose, og at lammeleie da kanskje ville ha vært unngått.

Sistnevnte opplysning kom helt overraskende på Peder, som tidligere ikke hadde overveiet å kreve noen erstatning. Nå oppsøkte han advokat Lars Holm, som tok ut stevning ved Lillevik herredsrett mot Østfold fylkeskommune som sykehusseier og overlege Hansen med krav om erstatning og oppreisning etter skadeserstatningslovens regler. I stevningen ble det bl.a. gjort gjeldende at overlegen hadde opptrådt grovt uaktsomt. Som bilag I til stevningen var vedlagt uttalelsen fra professor Nielsen.

I sitt tilsvær for herredsretten påsto fylkeskommunen saken avvist. For det første hevdet fylkeskommunen at rett verneting i dette tilfellet var Moss byrett, da fylkeskommunens administrasjon hadde sitt sete i Moss. Derksom fylkeskommunen ikke fikk medhold i dette, mente den at saken i alle tilfelle måtte avvises for såvidt gjaldt kravet om oppreisning. Etter fylkeskommunens mening kunne oppreisningskrav bare gjøres gjeldende mot den personlige ansvarlige, jfr. skadeserstatningslovens § 3-5.

Overlege Hansen påsto også saken avvist. Han henviser til at saken ikke hadde vært behandlet i forliksrådet. Han gjorde dessuten gjeldende at saken skulle ha vært anlagt ved Oslo byrett, da overlegen bodde i Oslo. Han hevdet videre at erstatnings- og oppreisningsansvaret måtte gjøres gjeldende mot fylkeskommunen som arbeidsgiver. For det tilfelle at saken ble fremmet, krevde han at brevet fra professor Nielsen måtte tas ut av sakens dokumenter.

Før saken kom opp til hovedforhandling, ringte Ås til overlege Hansen. Uten å si noe om det til overlegen, tok han telefonsamtalen opp på lydband. Under samtalen bestred overlegen å ha opptrådt grovt uaktsomt, men han innrømmet at han tidligere aldri hadde utført et lignende inngrep. I prosesskritik til herredsretten ble det tilkjennegitt at lydbandet ville bli avspilt under hovedforhandlingen. Både fylkeskommunen og overlege Hansen protesterte mot dette og henviser til at telefonsamtalen var tatt opp på bånd uten at overlegen hadde blitt varslet på forhånd om opprøret. For øvrig ble det hevdet at lydbandet ikke kunne ha noen større bevisverdi.

Retten tok ikke stilling til avvisningsspørsmålene under saksforberedelsen, men fremmet saken til hovedforhandling.

Etter at dom i erstatnings- og oppreisningssaken var avsagt i første instans, ble den bragt inn for lagmannsretten av Peder Ås. Han var ikke fornøyd med resultatet av erstatningsutmålingen og hadde derfor anket over dommen. Han hadde i førsteinstansen dessuten ikke fremsatt noe krav om erstatning for tap i fremtidig erverv. Bare erstatning for lidet tap. I tillegg til å kreve erstatningen for lidet tap sa han høyere enn det han ble tilkjent i førsteinstansen. Krevde han i lagmannsretten erstatning for tap i fremtidig erverv. Både fylkeskommunen og overlege Hansen påsto anken avvist for såvidt gjaldt kravet om erstatning for tap i fremtidig erverv. Etter deres mening var det ikke adgang til å utvide saken i lagmannsretten slik Ås nå forsøkte.

Både overlege Hansen og fylkeskommunen ønsket oppnevnt to sakkyndige for lagmannsretten, hvorav den ene skulle være den som hadde vært sakkyndig i førsteinstansen. Peder Ås protesterte mot at den som hadde vært sakkyndig i første instans også kunne gjøre tjeneste for lagmannsretten. Han mente imidlertid at professor Nielsen, som i første instans hadde forklart seg som vitne, skulle oppnevnes som sakkyndig for lagmannsretten. Dette protesterte både overlege Hansen og fylkeskommunen mot.